

Дитинство (скорочено)

Юрій Яновський

Юрій Яновський

Дитинство

Роман "Вершники" Ю. Яновського складається з восьми новел, а "Дитинство" є другою по порядку.

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

Починається новела описом краси перекопської рівнини і незайманого українського степу. Тут, за п'ять годин ходи до Перекопа, народився у бідній хаті степовик Данилко. Степ манив його і, покинувши маленьку сестричку, якій був за няньку, він йшов ним і йшов, поки не зустрічав батька, який пас ватагу панських овець. Данилко знав, що в степу росте багато різних рослин, якими можна поживитися. Та й друзів тут було багато: жайворонок, орел, черногуз, ящірка, ховрашок.

Ввечері Данилко повертався з батьком, а мама сердилася і била хлопця, який покинув маленьку сестричку Вустю. Та прадід Данило заспокоював правнука: мати б'є, бо вона господиня і гірко працює, вона їх годує, а батько – ледащо й п'яниця, його знову проженуть од ватаги, то не вилазитиме з корчми.

І всі весни його дитинства склалися в одну, прадід стояв, мов знатник, що знає всі весняні тайни, він здавався Данилкові господарем степових звичаїв. Старий знав багато прикмет і повір'їв: про ластівку, про ряст, про перший весняний грім.

На сорок святих для дітей пекли з тіста жайворонків, от тільки Данилків жайворонок був з ячного тіста, бо вдома не було пшеничної муки. Та такий той жайворонок був гарний, що хлопець виміняв його у школі на п'ять пшеничних і поніс додому, щоб пригостити рідних.

Під час Великого посту було тяжко з харчами. Мати вчила хлопчика молитися, але Данилку найбільше подобалася молитва, що його навчив прадід Данило: "Дай мені, Боже, картоплі, киселю й розум добрий".

У вербну неділю прадід приходив рано з церкви й свяченою вербою зганяв Данилка з печі і бив. Цю вербу ховали за ікону, бо то були сильні ліки для дітей.

Доглядати малу Вустю не дуже подобалося Данилкові, він навіть мріяв, щоб вона померла, та не тому, що не любив сестру, просто тоді дають усім на поминках смачну їжу, і можна їсти пироги з картоплею чи з квасолею скільки влізе. Данилко часто бував на похоронах, бо прадід ходив читати над мерцями Псалтир.

А перед Великоднем мама, яку кликали у селі Ригориха, мастила і малювала хату,

робила це і для інших людей, бо була в цьому вправна. Та на Великдень мати часто плакала, бо батько не вилазив із чужих хат і випивав з усіма, хто його частував. Тоді Данилко бігав по селі, шукав тата і вів додому. З чабана Ригора сміялися діти, а Данилко бив їх і захищав честь сім'ї. За це велике свято хлопець відбував стільки бійок, що вистачило б іншому хлопцеві на цілий рік. Під час цих свят все село збиралося на гробки поминати родичів, і з кожною могилою христосувалось та сідало над своїми й поминало.

Після Юрієвого дня усе в степу уже росло і цвіло. І ось Данилко з прадідом Данилом вийшли з села, попростували в степ. Прадід співав старих пісень і повідав казки й приказки, як зветься кожна трава і яка квітка на яку користь.

Прадід розповів, що весь їхній рід ходючий, всі ходять, доки й ноги не відпадуть. Рід завзятий і непосидючий, козакували й землю робили, на Пслі осілися, село було Турбаї (бо турбувалися), а пан собі думав з них кріпаків мати. Та стали турбаї козачих своїх прав допоминатися, а пан їхні метрики з церкви покрав та попалив, тоді турбаї й повбивали панів і побили суд, і одбивалися п'ять років. Та військо оступило голодранців, і смерть прийшла. Але Грицько Нечоса характерник був, і турбаїв вивів і повів на дві сторони: до Дністра й до Перекопу. І Данилко з роду турбаїв, які ніколи кріпаками не були.

Цілий день йшов Данилко з дідом, у рибалок підгодувалися, дід розповідав їм різну бувальщину та співав старовинних оковитих пісень, рибалки слухали, роззявивши роти. Потім правнук і дід заночували там. А зранку дід сказав, що "сьогодні Симона Зілота і копають цілющі трави, ходімо натщесерце пракорінь шукати, щоб тобі довго ще топтати грішну землю, а мені стати на одвіт".

Данилко ніс повні руки трав, і корінців, і квітів. Прадід нахилився до квітки, і раптом підломився в ногах і розкинув руки, мов обіймаючи землю, упав і став неживий. Тоді Данилко озирнувся навколо і вперше відчув себе самотнім...

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу